

**Előfizetési ár:**

Egész évre	— — —	4 K.
Fél évre	— — —	2 K.
Negyed évre	— — —	1 K.
Egyes szám	— —	20 f.

# AZ ERDŐ

**Hirdetések**

egy hasábos garmondszedés milliméter soronkint 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélszoros egységárral számítatik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknek az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Szerkeszti:

**BALOGH ERNŐ**

m. kir. főerdőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

**TARTALOM.**

- Többtermelés az erdőgazdaságban. (Zier Árpád.)
- A völgyzárók halászatú hasznosítása. (Simonffy Gyula.)
- Erdőőri és vadőri szakvizsgák eredménye.
- Gazdasági tanácsadó: A pulykatenyésztésről. (Bászel Elek.) — Hogyan készítsük a mülépet? (Ignác Sándor.)
- Különfélék: Hósi halál. — Halálozás. — Nyugdíjbiztosítás. — Elfogott szökevény hadifoglyok. — Meghívó a besztercebányai altiszti segélyző egyesület közgyűlésére. — Pályázat hadi özvegyek és árvák részére. — Kerti utak alapozása.
- Változások az erdészeti szolgálat köréből.
- Előfizetési díjak nyugtázása.
- Szerkesztői üzenetek.

**Többtermelés az erdőgazdaságban.**

Irta: Zier Árpád urad, főerdész.

A háború által felszínre került jelszavak közül egyik sem képezte annyira szóbeszéd tárgyát, egyiket se vitatták meg annyira hozzáértők és kevésbé hozzáértők, mint a többtermelést.

Foglalkoztak vele napilapok és a legkülönbözőbb szaklapok, szóvá tétetett a főrendiházban és a képviselőházban is, a hol egyebek közt egy volt szakminiszter is fejtegette azt, bizonyosságául e kérdés fontosságának.

A többtermelés az egyesek vagyonosodása által vég-eredményben az állam gazdagodását van hivatva szolgálni.

Célját az képezi, hogy az ország területén mennél több és értékesebb anyag termeltessek.

Ha képesek vagyunk szükségleteinket saját országunk területén előállítani, úgy nem szorulunk más országból való behozatalra, nem kell külföldre áruért pénzt küldeni és így nem szegényítjük országunkat. Ha pedig annyit termelünk, hogy nemcsak saját szükségletünket bírjuk fedezni, de még feleslegünk is marad, melyet azután idegen állam lakóinak szállíthatunk, s így *kivitelünket* növelhetjük, úgy az érte befolyó pénzzel nemcsak a termék tulajdonosa (pl. a fánál az erdőbirtokos) vagyonát, hanem a közösség az országnak vagyonát is gyarapítjuk.

Tehát a hogyan érdeke a többtermelés az egyesnek, épp úgy érdeke az a közösségnek, az államnak is. Minél nagyobb a kivitel és minél kisebb a behozatal, annál

értékesebb az állam által kibocsájtott pénz a külföldön. Hogy jelenleg pénzünk a semleges államokban oly kevés értékkel bír, az éppen annak következménye, hogy szükségletünk a háború következtében aránytalanul megnövekedett és a nagy behozattal szemben kivitelünk elenyészően csekély. Ezen a többtermelés van hivatva változtatni. E lap t. olvasói is érdekelve vannak a többtermelésnél: először mint az ország lakói, másodsor mint a többtermelésre hivatott tényezők. Ezért szükséges, hogy mi is foglalkozzunk ezzel a kérdéssel.

Az erdőgazdaságban így írhatjuk körül a többtermelést: mennél több, mennél értékesebb anyagot a legrövidebb idő alatt a terület egységén, mondjuk 1 katasztrális holdon termelni.

Ha Magyarország 13 millió kataszteri hold erdőségében (Horvát-Szlavonország nélkül) csak egy 1/2 m<sup>3</sup> fával sikerül évente és holdankint többet előállítani, úgy ezzel, 4 koronás köbméterenkénti tőart véve alapul, 26 millió koronával gyarapítjuk az ország vagyonát. Ha azonban a 4 koronás tűzifa helyett 24—30 koronás műfát vagyunk képesek termelni,\* úgy 140—190 millió koronával gyarapítjuk az ország vagyonát az erdőgazdaság révén. Ez pedig a mostani, még korántsem tökéletes gazdálkodás fejlesztése mellett igen könnyen elérhető.

A többtermelés érdekében a következőket tartssuk szem előtt:

1. Igyekeznünk kell a fatermő területeket gyarapítani.

Ennek a gyarapításnak azonban nem szabad valamely más jövedelmezőbb gazdasági ág rovására történnie. Nem kívánhatjuk jó szántóföldeknek, réteknek vagy legelőknak beerdősítését csak azért, hogy az erdőgazdaság területét növeljük, hanem arra törekedjünk, hogy a legkisebb terület se maradjon kihasználatlanul, parlagon, hanem igyekezzünk még a legkisebb részletet is a legjövedelmezőbb, a legmegfelelőbb módon kihasználni.

Majdnem minden községben, különösen hegyes-domboos vidéken találunk olyan rendesen irtásból keletkezett szántókat, melyek meredek oldalon, a gazda lakóhelyétől

\* Átlagban 24—30 koronás árat nem lehet számításba venni és nem minden fa műfa. Szerk.

távol fekszenek, az odavezető utak oly ritkán vannak járható állapotban, hogy azok ész és okszerű megmunkálása, trágyázása csak kivételesen kedvező időjárás mellett történhetik és akkor is nagy időpazarlással jár. Ennek következtében és mivel a kevés trágyát és a talaj tápdúsabb felsőrétegét az esővíz mindig lemossa, a termés évről-évre silányabb lesz és betakarítását is kérdésessé teszi az időjárás. Különösen a mostani háborús viszonyok segítették elő az ily szántók keletkezését.

De vannak kaszálók is, melyek gyakori elárasztásnak vannak kitéve és mocsaras, vizenyős voltak miatt csak silány minőségű, savanyú szénát termelnek, legelők, melyek legnagyobb részét szakadékok, vízmosások képezik és a marhahajrás következtében mindinkább elromlanak vagy oly bozótosak, tüskések, szárazak, kövesek, hogy az állatok táplálásánál alig jöhetnek számba. Különösen a községi legelők ilyenek. Az ily területek igenis beerdősítendőek.

Viszont nem szabad az erdőgazdaságnak elzárkózni oly területeknek más művelési ág céljaira való átengedésétől, melyek így huzamosan nagyobb jövedelmet biztosítanak.

2. Nem elég a fatenyésztésre szánt terület megnövesztése, hanem kellő gond fordítandó arra is, hogy a beerdősítendő terület oly állapotba helyeztessék, hogy rajta a fiatal csemeték a legrovidebb idő alatt gyorsan és értékesen fejlődjenek.

Steierben az elmaradt és nagyon elgazosodott vágások beerdősítésénél úgy járnak el, hogy ősszel kapával kisebb földhányásokat készítenek, körülbelül akkorát, mint két egymás mellett levő feltöltött krumplító. Ezek a dombocskák télen át jól kifagynak, teljesen porhanyók lesznek és tavasszal kézzel ültethetik bele gyermekek a luczfenyő-csemetéket.

Az így ültetett csemeték gyönyörűen fejlődnek, mert gyökereik a megkívánt helyzetbe jutnak és elegendő levegő is járhatja, a fű sem nyomhatja el s az utánpótlás felesleges.

Egy ily erdősítés már öt éves korában különb az oly tíz éves fiatalosnál, melyet egyszerűen úgy ültettek, hogy egy kapavágásba begyömöszölték a luczcesemete gyökereit és azután még csizmasarokkal jól betaposták az esetleg szivajkos agyagos hantot. Hogy itt még mi mindent tehetünk erre nézve, utalok Roth Gyulának az «Erdészeti Lapok»-ban közzétett tanulmányúti tapasztalataira.

Dániában rugós-boronával és gördülő-ekével munkálják meg az erdőtalajt, hogy így a természetes felújulás útját egyengessék, egyúttal mesterséges magvetéssel elősegítve azt, melylyel egyszersmind a keletkező fűfajok arányát és fajtát is szabályozzák. Azt is megteszik, hogy a felújítandó területen az almot előzőleg összegyűjtik és a bevetett területre ismét elszórják s így mesterségesen természetes takaróval látják el. Szóval a természet titkait kilesik, hogy azután a hol szükséges, mesterségesen idézzék elő a legelőnyösebb természetes állapotot.

E munkálatok költségei bőven megtérülnek a jövőben, mert mennél tökéletesebben sikerült az első erdősülés,

annál értékesebb lesz a jövőendő erdő és annál kisebb lesz az erdősítési költség.

3. A legnagyobb gondossággal és körültekintéssel járjunk el a fanem, illetőleg a fanemek megválasztásánál, hogy minden talajrészletre a helyi és természeti viszonyoknak legmegfelelőbb faneni kerüljön.

Ez a többtermelés leglényegesebb pontja.

Ez a kérdés látszólag a legegyszerűbben úgy oldható meg, hogy azt a legértékesebb fanemet ültetjük oda, amely a leggyorsabban tudja a talajban levő tápanyagot tömegének gyarapítására felhasználni. Csakhogy itt különös figyelem fordítandó arra, vajjon nem éli-e ki az a fanem a talajt annyira, hogy idővel csak silány minőséget és mennyiséget eredményez azon a helyen.

Az ákác és a nyír, különösen a mostani árakat véve alapul, egy-két vágásfordulón keresztül igen nagy jövedelemhez fognak juttatni, de elegendően tenyésztve csakhamar kiélik a talajt.

A jelenlegi természetes állapotot sem vehetjük feltétlenül irányadóul, mert a természetnek sincs mindig módjában, hogy minden fanemet a maga helyére juttasson.

Az első évek eredménye se befolyásoljon véglegesen. A luczfenyő, a vörösfenyő, az erdei fenyő fiatalosok, igen szép eredménynyel kecseltethetnek és végeredményben mégis csalódást hozhatnak.

Ne akarjuk az egész erdőgazdaságra, de még az egyes vágásterületre se ugyanazt a fanemet erőszakolni. Általánosságban a déli oldalra fényigényesebb, az északira az árnytűrőbb fanem kerüljön. Ne ültessünk az árok fenekére, felhagyott utakra, melyeknek szélei már beerdősültek, világosságot, levegőt igénylő vörösfenyőt abban a reményben, hogy ez fiatal korában gyorsan nő és utóleri a többi csemetét, a szélekre, gerincekre, tehát levegőnek, napnak jobban kitett helyre az árnytűrőbb, sekély gyökerzetű s így a szél szárító és döntő ereje iránt érzékenyebb luczfenyőt. Vizenyős helyekre vagy víz mellé éger, kóris, szil, tölgy való, nem pedig ákác.

Ha a fanemek megválasztásánál a talaj változataira tekintettel vagyunk, úgy okvetlen vegyes faállományokat fogunk nevelni, a többtermelés érdekeinek megfelelőleg.

Ezzel eldöntöttük azt a kérdést is, hogy csoportosan elegyítsük-e a fanemeket, vagy soronként váltakozva. Az utóbbi csak akkor fog eredményre vezetni, ha igen korán és nagy körültekintéssel végezzük az áterdőlést és csak ott alkalmazható jogosultan, a hol a beerdősítendő terület teljesen egyformán alkalmas mindegyik fajra és azonfelül az így elegyített fajok növekvési menete azonos, tehát egyik sem előzi meg a másikat. Ne idegenkedjünk a külföldi fanemektől, de azért az üzleti reklámnak se kell felülni.

Az ákác, ha 100 éves fordulóban kezeltetnék, úgy hazánkban még alig került volna másodszor vágás alá. Pedig tagadhatatlan, hogy a maga helyén pótolhatatlan és felülmúlhatatlan fanem. Az amerikai dióval, a simafenyővel és a Douglasfenyővel szintén elég jó eredményeket értünk el hazánkban.

A külföldi fanemek rendszeren még erdővédelmi fontossággal is bírnak a rovarkárosításokkal szemben.

A völgyekben, patakok mentén, tehát a jobb, üdőbb talajokon mindig az értékesebb, nemesebb fanemeket telepítsük, de ne feledkezzünk meg az éghajlati viszonyokról se. A tengerszínfeletti magasság nem mindig mérvadó, mert a magas hegységek közelében a mélyebbfekvésű helyeken is (200-300 m) már jó eredménnyel tenyészhetők azok a fanemek, a melyek általánosságban a magas-hegységi fanemekhez tartoznak.

A rosszabb talajoknál ne feledjük, hogy vannak fanemünk és üzemmodok, a melyekkel nemcsak a továbbromlást akadályozhatjuk meg, hanem idővel lényeges javulást is idézhetünk elő. Az ily talajon elsősorban a bükk és jegenyefenyő jön tekintetbe és sajnálatos, hogy hazánkban épp ez a két fanem érdemtelenül mindinkább háttérbe szorul, tért veszít.\*

A háborús viszonyok sok megrögzött előítéletet döntöttek meg; pl.: a «gyomfélék» tekintetében is. Jelenleg a nyár, a nyír keresettebb a lúczfenyőnél. Talajvédelmi szempontból is értékesek lehetnek és kívánatosá válhat az úgynevezett gyomfák és cserjék tenyésztése. Előbbiek gyors növésknél fogva a fiatalokban mint védő és hízagpótló töltelék fanem; ide sorozható még az ákác is, utóbbiakra az idősebb állományoknál a talaj beárnyékolása céljából lehet szükség.

Nagy jelentőséghez jutottak a háború révén az erdei fák és cserjék magvai is, úgy hogy a fanemek értékelésénél ezek is fontos tényezőként szerepelnek. A bükkmakk soha el nem képzelt áron értékesíthető. A tölgy, szelid és vadgesztenye, dió, vadvörte, vadalma, cseresznye, szeder, értékes gyümölcsükön kívül a legkitünőbb fát is szolgáltatják és hivatva vannak hazánkban a fényűzési cikketek szolgáltató külföldi faanyagot pótolni.

4. Az erdősítéshez szükségelt mag beszerzése is megkívánja a gondos körültekintést és szakértelmet.

A hogyan a természetben az egyed tulajdonságai részben átöröklődnek az utódokra, úgy van ez a fáknál is.

Ennek tulajdonítható, hogy két teljesen azonos viszonyok között levő területen ugyanaz a fanem, növekedés, fejlődés és használhatóság tekintetében lényeges eltéréseket mutat.

A magas hegységből származó famagvakból keletkezett csemeték alsóbb régiókba kerülve betegség iránt érzékenyebbek; különösen áll ez az erdei fenyőre; az alacsonyabb fekvésből származók pedig a késői fagyoktól szenvednek és ősszel sem érnek be a hajtások. A mag származására nézve kezességet vállalnak a magkereskedők, de arra nézve, hogy egyenes, jó növéssű és jóalakú fáról szedettek-e, már nem, mert a szedők, a kiket nem napszámában, hanem mennyiség szerint fizetnek, inkább a könnyebben hozzáférhető fákról gyűjtnek, tehát az ágas, alacsony és többnyire görbe egyedekről, lévén a legtöbb szabadabban álló és így gyakrabban magtermő fa ilyen. Ezen részben úgy volna segíthető, hogy a magkereskedők a magféléket nem földről, hanem saját állandó és kiokta-

tott személyzetükkel napszámában szednék. Sokat tehetne e tekintetben egy állami, vagy állami ellenőrzés alatt álló magkereskedés. Mindenesetre legezészerűbb, ha a magvakat magunk gyűjtethetjük, a természetes felújításnál pedig különös gondossággal és körültekintéssel járunk el és átérdeklések alkalmával a továbbtenyésztésre nem kívánatos fákat még magtermőkoruk elérése előtt kiszedjük.

5. Hogy természetes vagy mesterséges felújítást eszközöljünk-e, az mindig a körülményektől függ és azokhoz kell alkalmazkodnunk. Ne legyünk már eleve elfogultak egyik vagy másik módszerrel szemben, hanem simuljunk a fennforgó viszonyokhoz. Ezzel azonban korántsem akarom azt mondani, hogy ha a viszonyok idővel előnyösebbre változtathatók, ettől tartózkodjunk.

A mesterséges felújítás némely esetben elkerülhetetlen. A foganatosításnál mindig a természet után igazodjunk. Hogy magvetés vagy csemeteültetést alkalmazzunk-e, az mindig a körülményektől és a fanemtől függ.

A természetes felújítást ne bizzuk mindig a természetre. Célunk az legyen, hogy minél rövidebb idő alatt egészséges egyedekből álló sűrű fiatalost nyerjünk, ne pedig az előírt sablon betartása.

6. Az előbbi pontokban felsoroltak alapvető feltételei a többtermelésnek. Most áttérhetünk közvetlen a termelésre.

A faanyagának az erdőből való kitermelése a tisztító vágásokkal kezdődik. Az előbbi pontban már felemlítettük, hogy a létesült fiatalos főkelléke a sűrűség. Ez nem pusztán talajvédelmi szempontból szükséges, hanem azért is, mert csak így nevelhetünk egyenes, ágmentes, hasznofára alkalmas törzseket, a mi a gazdálkodás főelve kell hogy legyen. De miként a mezőgazdasági növényeknél a sűrűvetésből származó növények, ha meg nem ritkítottak, elsatnyulnak és nem bírnak kifejlődni, úgy van az az erdőgazdaságban is; s a hogyan a mezőgazda kiegyezteteti a répát vagy kukoricát, éppen úgy az erdőgazdának sem szabad megvárni, míg az erősebb fa idők multával felülkerekedik és túlszárnyalja a másikat, hanem ezéltudatosan be kell avatkoznia. Csakhogy itt sokkal, de sokkal nagyobb körültekintéssel kell eljárni, mint a mezőgazdának, a mit mellesleg szólva, utóbbi soha sem fog elismerni.

Ha túl sok csemetét szedünk ki, úgy ez a talaj kiszáradására, a fák elágasodására, görbe növéssre, a hosszúnövekvés rovására történik, ha pedig sűrűn hagyjuk, úgy ez a talaj kiélésére vezethet, a fiatal fák megnyurgulnak, alig van koronájuk és tömegben igen keveset gyarapodnak. A lomblevelűek suháng korukig mindig sűrűbben tartandók, mert nagy hajlamuk van a görbe, ágas, hajlott növéssre. A tűlevelűek általában egyenesnövéssűek, csak a fényigényes erdei fenyő és részben a vörösfenyő válik ki feltűnően a rossz, csavart, görbe növekvésével. Megfelelő származású magból nevelt erdei fenyő azonban jobbalakú fejlődést fog mutatni.

A tisztítóvágásokat különösen ott kell korán kezdeni, a hol a gyorsnövéssű, úgynevezett gyomfák nagy mértékben lépnek fel és a nemesebb, de biztosabb növéssű fákat nem engedik levegőhöz, világosságához jutni.

\* Chakhogy a már megromlott talajon a bükk- és jegenyefenyő tenyésztése nehezen sikerül. Ezért az erdei és feketefenyőt látjuk országsszerint mint talajjavító fanemeket alkalmazva, amelyek addig, amíg jó záródásban maradnak e célnak meg is felelnek. Szerk.

Különösen áll ez a mesterségesen felújított oly vágásokra, melyeket már néhány évvel előzőleg kitermeltek, de a fa el nem szállítása miatt, vagy egyéb okból nem lett a vágás azonnal beerdősítve. Az ily helyeken a fűz, nyár, nyír és éger, mely önvetényülés útján ott megfogant, rendszeren már túl van az első évek nehézségein és erőteljesen fejlődhetik, míg a mesterségesen oda telepített csemeték egy ideig még sínyleni fognak. Ha a gyomfákat az erdősítést követő 5—6 év múlva kivágjuk és ezt a műveletet 2—3 évi időközönként nem ismétljük, úgy nagyobb kárt tettünk a tisztítással, mintha bele se kezdünk volna, mert a gyomfák kiváló sarjadzási képességgel bírván, igen elbokrosodnak és sarjhajtásaik már az első évben utoléri a lassúbnövésű, magról kelt nemesebb csemetéket. Ezért ha munkáshiány, vagy egyéb okok miatt a tisztítást nem ismételhetjük rendszeresen, úgy ezélszerűbben járunk el, ha első alkalommal a gyomfákat csak erősen felgalyazzuk. Ez a munka nem jár nagy költséggel, mert végrehajtásánál nem kell gondossággal eljárni. A lenyesett ágak kitünő és igen értékes lombtakarmányt nyújtanak a vad, kecské és különösen a juhok részére, a nyír ágai pedig keresett fonó és seprő anyagot szolgáltatnak, melyet waggonszámra lehet értékesíteni. Példaképpen felemlítem, hogy egy körülbelül 10 holdas lúzfialatos ily módon való tisztításáért a vállalkozó «seprős» 100 koronát fizetett és ezenfelül 500 drb. seprőt adott az uradalom szükségletére.

Igen korán kell a tisztítást megkezdeni a magvetésből származó fiatalosnál, különösen ha többféle fanem magva volt összekeverve. Ákác, tölgy, szil, jó talajon 5—6 éves korában már felnyeshető és tisztítható; a kikerülő rőzseanyag már értékesíthető és az alföldi faszegény vidéken jövedelmező is. Jövedelmezőség szempontjából előnyösebb, ha lombtakarmánynak használjuk fel a kikerülő anyagot. Hogy ez a fák továbbfejlődésére káros volna, nem tapasztaltam; ellenkezőleg a kellő gondossággal (aratás előtt) kitisztított fiatalos mindig jobban és szebben fejlődött és összehasonlíthatatlanul mutatósabb volt, mint a meg nem nyesett és ki nem tisztított.

Az erdei fenyő felnyesése is korán válhat szükségessé; az ágak levelesrésze alomnak használható. A felnyesés fűrészszel történjék, ne fejszével, és csak a szárazágak felnyesése ajánlatos.

A rendszeres áterdölések akkor veszik kezdetüket, a mikor az oldalágak leszáradnak, azaz a fák tisztulni és egymással a létért, a megélhetésért küzdeni kezdenek. A jobb talajon sűrűbb lehet a faállomány, a rosszabb talajon kevesebb törzset hagyunk meg, hogy elegendő tápanyaghoz juthassanak az egyedek. Viszont a soványtalajon a talaj beárnyékolásának nagyobbnak kell lenni. Ezért, ha nem ültethetünk ily talajra árnytűrő, sűrűkoronájú fanemet (pl. jegenyefenyőt, bükköt), hanem a talaj, az éghajlati viszonyok miatt kénytelenek vagyunk fényigényesebb, ritkább lombzatú fanemet (pl. erdei fenyőt, akácot) ültetni, csakhamar előáll annak a szükségse, hogy a talaj kellő beárnyékolásáról gondoskodjunk. Ezt elérhetjük vagy mesterségesen alátelítéssel, vagy pedig ha a magtermőkort már elért faállományban erőteljes

áterdöléssel, gyéritéssel a záródást huzamosabb időre megbontjuk s így önvetényülést idézünk elő.

Hogy az előhasználatok, azaz áterdölések milyen fatömegeket szolgáltatnak, az Fekete Zoltán főiskolai tanárnak az «Erdészeti Lapok» 1916. évi 1—2. füzetében megjelent «Fatermési táblák» című közleményében levő táblázatból tűnik ki és a melyből az alábbi adatok származnak. 1 hektáron van 7348 drb. 20 éves lúzfenyő 120 m<sup>3</sup> összes fatömeeggel, öt év múlva maradt 5110 drb. 25 éves lúzfenyő 167 m<sup>3</sup> fatömeeggel; kikerült áterdölés útján 2238 drb. 16 m<sup>3</sup> fatömeeggel, újabb öt év múlva 22 m<sup>3</sup> kerül ki és így tovább, végül marad 598 drb. 80 éves lúzfenyő 746 m<sup>3</sup> fatömeeggel és a 60 év alatt áterdölés útján kihasználtatott 6750 drb. 513 m<sup>3</sup> fatömeeggel. Átlag 7 koronával számítva 1 m<sup>3</sup>-t, kerek számban 3600 koronát tesz ki az a fatömeg, mely részint mint feküfa kerül ki erdeinkből, részint ott rothad, vagy ki sem fejlődhetett, meg sem születhetett.

Az utóbbi bizonyosságául felemlítem, hogy egy 120 éves bükkerdő záródásbontó, erős áterdöléssel kezelve 787 m<sup>3</sup> áterdölési faanyagot szolgáltatott, míg a gyenge áterdöléssel kezelt csak 419 m<sup>3</sup> előhasználati fatömeget adott. A véghasználat mind két esetben 600 m<sup>3</sup> volt. Tehát az erősebben áterdült területen 368 m<sup>3</sup>-rel volt nagyobb a tömeggyarapodás.

Hazánkban az áterdölést még igen korlátolt mértékben alkalmazzák. Oka ennek az, hogy nálunk a vezérszerepet játszó nagy erdőbirtokokon (pl. a kinestárnál) a szállítási berendezések hiánya vagy alkalmatlan volta, (a vékonyabb áterdölési anyagot nem lehet úsztatni) a munkások hiánya, a kikerülő silányabb anyag értékesítésének nehézsége és főként az áterdölési munkálatok azon sajátága, hogy nem lehet vállalkozókra bízni, hanem megkívánja a szakértő, intelligensebb erdészeti altiszti személyzet állandó felügyeletét úgy a termelésnél mint az utakhoz való közelítésnél, valamint egyéb okok, sok nehézséget támasztanak. Sokkal alkalmasabbak erre a kisebb erdőbirtokok, ezek azonban nem tudnak hazánkban kezdeményező szerephez jutni.

Az áterdölésekről még sok fontos felemlíteni való volna, ezért felhívom a t. olvasók figyelmét többek között Roth Gyulának az «Erdészeti Lapok» különböző számaiban megjelent közleményeire, melyek annak daczára, hogy a legmagasabb színvonalon vannak tartva, oly egyszerűek és világosak, hogy bármely szakember könnyen követheti az író.

7. Az áterdölés ép úgy, mint az eddig felsoroltak szoros összefüggésben vannak az üzemintókkal.

A sarjerdő nem bír oly nagy fontossággal, mint a szálerdő-üzem, ha csak nem szolgál speciális érdeket. A háború ugyan nagy jelentőségre juttatta a cserkéreg termelést, de a béke beálltával ez valószínűleg ismét visszatér régi medrébe. Létjogosultsága csak az ártereken, vízfolyások, szakadékok partjain van. Nagyobb gond fordítandó azonban a fűzvevőtermelésre.

Még felemlítem, hogy a lúzfenyő is kezelhető rövid fordulóval karácsonyfa termelése céljából.

A középerdőnek nincs nagyobb jövője. Czélszerűen kezelhetők ilyen üzemmóddal a csendesek (remis).

A közszükségletet és közérdeket véve tekintetbe, törekednünk kell az erdőket szálerdőüzemben kezelni.

Az erdőtalaj állandó, megszakítás nélküli használata szempontjából a fokozatos felújítás vágással kezelt erdő föléje helyezendő a tarolóvágásnak, ennek pedig a száraló üzemmód, vagyis a törzsenkénti gazdálkodás. Ez az üzemmód az, melynek a kiserdőbirtokok kezelésében a legnagyobb jelentősége és jövője van és a mely megdönti azt a téves állítást, hogy a kis erdőbirtoknak nincs létjogosultsága, mert a száraló gazdálkodás a mellett hogy feltétlenül a legnagyobb talajvédelmet nyújtja, a legnagyobb és legállandóbb jövedelmet is biztosítja. Oly jövedelmet, melytől a nagy összefüggő erdőbirtokok igen távol állanak.

Különös világitást vet hazai erdőgazdaságunkra, hogy míg a mezőgazdaságnál mindinkább tért hódít az a fel-fogás, hogy országos érdek a kis (nem törpe) és közép-birtok szaporítása a nagybirtok rovására, addig egyetlenegy ily értelmű felszólalásra sem emlékszem az erdőgazdaság terén, dacára annak, hogy az általános fel-fogás a czélszerű erdei gazdálkodásra vonatkozólag mindinkább közeledik azon elvek felé, melyek a leg-egyszerűbben, a legkönnyebben és leggyorsabban a kis-és középerdőbirtokokban juthatnak érvényre.

Főokát ennek abban vélem megtalálni, hogy nemcsak elmulasztották, de egyenesen megakadályozták azt, hogy kis és középerdőbirtokok szerény igényű, de értelmes kezelőszemélyzethez juthassanak. A legnagyobb felelősséget viseli e téren az állam, mert ámbár magának követelte a községi és egyéb közös erdőbirtokok kezelését, mégsem gondoskodott arról, hogy oly módon és oly személyzettel végeztesse ezt a feladatot, a mely mintaképpen szolgálhatna a hasonló terjedelmű magán erdőbirtokoknak és a mely egyúttal a tulajdonosok anyagi érdekeit is figyelemben részesítené.

Igaz hogy az állam járási erdőgondnokul csak teljes képzettségű szakembert nevezhet ki, de ez kellő segéd-személyzet nélkül oly nagy területen szétszórt birtokon képtelen a birtokosok által joggal megkívánt és közérdeket is képező belterjes gazdálkodást folytatni. Azt pedig az állam se követelheti a járási erdőőröktől, hogy csupán önfeláldozásból, tisztán közérdekből, megfelelő anyagi ellenszolgálat nélkül teljesítsék azt a munkát, a melyet Craus G. A. oly jellemzően írt le következőképpen az «Erdészeti Lapok» 1914. évi 10. füzetében:

«Röviden szólva tehát: a járási erdőőr, az állami kezelés és erdővédelem sok irányú teendőinek segéd-munkásként szünet nélkül járva-keelve, rendszeren egy hónap alatt alig beszaladozható nagy kerületében, jó és rossz időben, fagyban, hóban és tikkasztó forróságban, nappal és sokszor éjjel, családját alig látva, lekopatja lábait, reunával és gyomorhajokkal küzdök, veszekszik a nép söpredékével, harczol a fa- és vadorzókkal, erdei s kopárfásítási munkákat végez, gyermekeknek és aggoknak szállítja a postát s illetve gyorsfutárként az üzenetek, meghagyások tömegeit; lepocskondiáztatik az erdőbirto-

kosoktól, kikap az erdőgondnokától, tárgyalásoknál össze-szúlják a szolgabírák s ezek mellett éhezik, küzköd s a kétségbeesésig gyötrődik naponta a családja fenntartása, gyermekeinek ellátása s aggkori reménytelen idők el-jövetele felett s végül senkitől egy jó szóhoz sem jutva, lebeg Mohamed koporsójaként ég és föld között! Ez a járási erdőőr!»

Ily körülmények között lehetetlen, hogy értelmes, megfelelő szakképzettségű életrevaló, gyakorlattal és tapasztalattal bíró egyének, mint a milyenekre feltétle-nül szükség volna, pályázzanak járási erdőőri állásra.

Szerintem nem elég, hogy a járási erdőőrök államosít-tassanak, hanem kell, hogy ilyenekül csakis már több évi gyakorlattal bíró, teljesen rátermett, legalább négy közép-iskolai képesítéssel bíró egyének neveztesse ki, még pedig a főerdőőrnél nagyobb alapfizetéssel, esetleg járási erdészi címmelet; ez utóbbi azonban már kevésbé fontos.

Az ily járási erdőőrök azután a nem állami kezelésben levő kis erdőbirtokok körül is igen hasznos tevékeny-séget fejthetnének ki.

Tanácsokkal szolgálhatnának a paraszterdőbirtoko-soknak, segédkezhethetnének és megszervezhethetnének az erdősí-tési szükségleteket, valamint a termelt anyag értékesítését, a községi csemetekertekre és faiskolákra felügyelhetné-nek, mert tapasztalatom szerint a községi tanítók ezt ritkán teszik valami nagy buzgalommal. Ezeken kívül a téli, esetleg tavaszi hónapokban előadásokat tarthatná-nak a járásukban levő parasztbirtokosok részére, szóval körülbelül oly tevékenységet fejthetnének ki, mint a milyet a mezőgazdasági vándortanítók.

Viszont a járási erdőőrök részére szintén kellene időnkint előadásokat rendezni, a hol az erdőgazdaság újabb vívmányairól nyernének tájékoztatást. Az ily egyének iránt a kisbirtokosok sokkal nagyobb bizalommal visel-tetnének s bátrabban fognak tőlük tanácsot, felvilágosítást kérni.

Ezen kívül meg kellene könnyíteni az ily egyéneknek, hogy magánszolgálatba álhassanak és viszont, hogy magánerdők kezelői átléphessenek az állam szolgálatába, hogy így mintegy vérfelrissítést idézzenek elő. Az nem képezhet kifogást, hogy nincs anyagi fedezet a járási erdőőrök államosítására, mert ha az erdőbirtokosok köz-érdekből lesznek tulajdonjogukban korlátozva, úgy ők is követelhetnek rekompenzációt, ellenszolgálatot az államtól. A nagy közterheket viselő erdőbirtokosok ezt annál inkább kívánhatják, mert a többtermelés elsősorban közérdek és ez a kérdés csak ily módon oldható meg a kisbirtokoknál.\*

Talán a szerkesztőség szíves engedelmeivel még lesz alkalmam erre a témára visszatérni.\*\*

Szükséges még a többtermelés érdekében, hogy a fűrészek által már forgalomba hozott hulladék kötegfa mintájára erdei köteg fát árúsítsunk; ebbe bele volna

\* Az állam ma sem szedi ellenszolgálat nélkül a kezelési járulékokat, sőt az állami kezelésre erősen reáfizet. Ezzel természetesen nem azt kívánjuk mondani, hogy a járási erdőőrök érdekében ne volnának erélyes intézkedések szükségesek.

keverve rőzse és dorongféle, hogy így ez a vékonyabb, de tüzelésre elég jó anyag is vevőre találjon, szállítóképes legyen. Néhány évtizeddel ezelőtt Budapest utczáin «Pirtlholz» néven házaltak a sváb fuvarosok ily kötegfával.

Végül kellő gond fordítandó a mellék használatokra is, de ezekre ezúttal nem akarok részletesen kiterjeszkedni.

Ezzel körülbelül leírtam röviden mind azt, a mire nézetem szerint egy járási erdőőrnek a kisbirtokosokat figyelmeztetni kellene.

## A völgyzárók halászati hasznosítása.

Irta: *Simmonffy Gyula.*

Sajnos, hogy vízfogóink, valamint magasabban fekvő természetes tavaink halászati viszonyairól keveset tudunk.

Tudomásunk van ugyan róla, hogy úgy a régi, mint újabb időben néhány vízfogót halivadékkal, avagy rákkal népesítettek, inkább ötletszerűen; de sem a benépesítés, sem a lehalasztás módjáról és eredményéről az érdekeltek közléseket nem tettek. Részemről még arról sem szerezhettem tudomást, hogy valamely vízfogóban a horgászaton vagy a vízfogónak igen ritkán előforduló tisztogatásán és tatarozásán kívül, a mikor annak lecsapolása különben is szükséges, halásztak-e valamikor? Arról azonban volt alkalmam értesülni, hogy az ilyen lecsapolások alkalmával a mederben visszamaradó halállomány rakásra pusztult, a lehalasztást a tulajdonosok meg sem kísérelték, mert hiszen a legszükségesebb s aránylag olcsón beszerezhető halászhálókkal s egyéb felszerelésekkel sem látták el magukat.

Ilyen körülmények között tény az, hogy magasabban fekvő természetes tavainkon, továbbá vízfogóinkon a halászati hasznosítás még a kezdet kezdetét sem éli egyrészt a hozzáértés, másrészt az érdeklődés hiánya miatt.

Eme jelenségeket magyarázni tudjuk azzal, hogy a völgyzáró halászat tulajdonképpen a külföldön sem túlságos régi keletű, szakirodalmunkban mindezideig ismeretve nem igen volt, hazai vízfogóink tulajdonosai, illetve kezelői másirányú elfoglaltságuk mellett arról tudomást nem is igen szerezhettek.

Óhajtott volna pedig, hogy végre már legalább a kísérletek nálunk is a kezdetüket vegyék, hogy a szerzett tapasztalatok alapján a vízfogók és a magasabban fekvő természetes tavak halászati hasznosításának, illetve üzemének hazai viszonyaink szerint helyes szabályait meg lehessen állapítani.

Tekintettel hazai vízfogóink és természetes hegyi tavaink magasabb fekvésére, tenyésztendő halfajul elsősorban a sebespisztráng ajánlható; kevésbé magas fekvésnél a szivárványos pisztránggal együtt. A tápláló vízhez (patak) fűződő halászati jog — ha ez nem volna tulajdonunkban — megszerzendő vagy hosszabb időre (10—20 év) bérbe veendő. A vízfogó, illetve a gátóri vagy altiszi lakás közelében halköltőházat (költőberendezést) és ivadéknevelő tavakat létesítünk. Ezek építése aránylag kevésbe kerül. Igen sok helyen a költőedények elhelyezésére a tárnákban, a zúzóművek, a vízfűrész, vagy vízimalmok helyiségeiben, a pajtákban, vagy a hol esetleg vízvezeték van,

az épület bármely mellékhelyiségében (pince, fáskamra) kínálkozik alkalom. Az ivadéknevelés céljaira igen sokszor felhasználhatók a patakok lassú folyású, sekély, tisztavízű mellékágai minden különös berendezés nélkül. Ilyen esetben csupánsűrű rostélylyal zárjuk el a mellékágot, hogy a ragadozó természetű nagyobb hal a főpatakba abba be ne tolakodhasson. Felhasználhatók ivadéknevelés céljaira a bányavidékeken található azok az övesatornák (árkok), a melyek egy szomszédos mellékvölgy vizét vannak hivatva összegyűjteni és a vízfogóba bevezetni. Alkalmassak a völgyben előforduló kisebb mélyedések, a melyekben a víz felfrissülhet és tetszésünk szerint le is csapolható. Egy egyszerű kis keresztöltés, egy kis tiltó vagy zsilip igen gyakran megteszi a szolgálatot. Kiadást ilyen esetekben jóformán csak a költőedények (a melyeknek egyes fajtái házilag is előállíthatók) és az ikra beszerzése okoz. A kezdő években egyébként a m. kir. földművelésügyi miniszter a köztenyésztés által indokolt esetekben és a felek kérelmére, ikrát és költőedényeket díjmentesen szokott adományozni. Az ikrakeltetés külön munkaerőt, személyzetet nem igényel.

Az ikrából kikelt, kifejlett zsenge ivadékot a tápláló vízfolyás (patak) arra alkalmas felső szakaszán helyezzük ki; ha azonban a zsenge ivadéknevelő tóban egy nyarassá neveljük, akkor azzal a patak alsó szakaszait, vagy magát a vízfogót népesíthetjük.

A keltendő ikra, avagy a népesítésre szolgáló ivadék számának megállapítására határozott utasítást adni alig lehet. Mindez a helyi viszonyok szerint és csupán a több éven át rendszeresen folytatott népesítés és lehalasztás eredményeiből, illetőleg a halak fejlettségéből állapítható meg helyesen. Részünkre némi tájékozásul szolgálhatnak azok az adatok, a melyeket egyes gyakorlati tógazdák és szakirodalmi művek szerzői nyújtanak, bár ezek is szerfölött különböznek egymástól, a mi természetes. Így pl. 100 m<sup>2</sup> tóterületre egynyaras ivadékból mesterséges etetés nélkül egyesek 10, mások 60—80 darabot is javasolnak.

Mindenesetre ajánlatos a kezdő évek népesítésére az alacsonyabb számot választani, miután így a túlnépesítés sokféle hibájába nem eshetünk. Ez alapon ha 100 m<sup>2</sup> vízterületre csupán 30 darab egynyaras ivadékot számítunk, a mellyel állandóan népesítünk, továbbá az ikrakeltetés sikerességét 70%, a zsenge ivadéknak egynyarassá való neveléséig beálló darabszámvesztéséget 50%-nak vesszük fel, akkor semmi esetre sem követünk el nagy hibát, ha minden 100 m<sup>2</sup> tóterület után évente 150 drb., 1 kat. hold után tehát 8000—9000 darab *pisztrángikrát* számítunk.

Az ivadéknevelő tavak népesítésénél is csupán általános tájékozásul szolgálhat az, hogy 100 m<sup>2</sup>-re 3000 darabnál több zsenge ivadékot semmi esetre se számítsunk, ennyit is legfeljebb akkor, ha annyi tavunk van, hogy azok egy részét szárazon tarthatjuk és évközben (nyáron) a zsenget a már kibaszott tóból a pihent tóba vagy tavakba helyezhetjük át, vagy ha mesterséges etetéssel pótoljuk a tó természetes haltáplálékát.

A zsenge ivadék etetésére, illetve mesterséges táplálására számos anyag használható fel (vér, húsmaradék, hulladék, hallús, halliszt stb.). Bármilyen legyen is azon-

ban a mesterséges haltáplálék, annak frissességére, illetve fertőzöttségére kiváló gondunk legyen és nyersen sose adagoljuk, hanem csak megfőzve. A zsenge ivadéknak egyébként kevés takarmányra van szüksége. Mindennapi etetésnél egy marék tápszer több ezer zsengeére elegendő. Friss eleséget csak akkor adunk újra, ha a nyújtottat egyik napról a másikra elfogyasztották.

Legtermészetesebb s egyben — ha arra alkalmunk van — a fejlődő zsengeinek talán legelősebb haltápláléka a plankton, az alsórendű rákok, legyek és ezek álczái. Igen sok helyen ezek már a természetben tömegesen feltalálhatók a kisebb gödrökben és pocsolyákban; a felvidéki falusi házak és gazdasági udvarok trágyagödreiből sokszor szinte nyüzög tőlük a víz. De ez állatkák elszaporodását tőlünk telhetően magunk is elősegíthetjük, ha olyan kisebb mélyedésekbe vagy gödrökbe, a melyekben állandóan van talaj- vagy szivárgó víz, lehetőleg érett szarvasmarhatrágyát és trágyalevet hordunk és ezt a műveletet a szükséghez képest időnként megismételjük. Trágyát csupán annyit hordunk, hogy azt a víz ellepje, de egyébként pangásban legyen. A hely kiválasztására nézve fontos az, hogy a gödör védett s a napfénynek kitett helyen legyen, mert csak így remélhető, hogy benne az állatkák a meleg hatása folytán a kívánt mértékben elszaporodnak. Ilyen természetes mélyedések stb. hiányában szaporító helyről mi magunk gondoskodhatunk. Magunk ásunk gödröket. A földbe ásott gödör hossza 4—5 m, szélessége 1'2—1'5 méter. Az alját alaposan ledöngöljük, esetleg agyaggal kiverjük, aztán félig istállótrágyával töltjük meg, végül elárasztjuk vízzel. A gödör feleke vízszintes; készítéséhez jóformán csak ásóra van szükségünk. A vizet akármilyen kis erecskéből vehetjük és ha a víz a trágyát 10—15 cm-re ellepte, egy kis deszkalappal (tiltó) a befolyásnál elzárjuk. A víznek az ágyon vagy a gödrön átáramlani nem szabad, hanem pangjon, poshadjon benne. Egymás mellett a szükséghez képest több ilyen gödör ásható. Külföldön a pisztrángivadéknak és tenyészhalaknak a vázolt módon tenyésztett alsórendű állatkákkal való etetése meglehetősen elterjedt. Magam is láttam alkalmazását. Meleg időjárásnál különösen gyorsan szaporodik az alsóbbrendű állatvilág. Mikor az állatkáktól már szinte nyüzög a víz, néhány lapátnyit naponta kiemelünk belőle s az ivadéknevelő tóba öntjük. Ezzel az eljárással egyúttal a tavat is trágyázzuk, a nélkül, hogy a tó vizét károsan beszennyeznék.

Az okszerű halászati üzemnek egy másik fontos tényezője a lehalászás. A vízfogók rendszeres lehalászásáról feltétlenül gondoskodnunk kell. Ez az, a mire nálunk még igen sokan nem is gondoltak, holott lehetséges, hogy a tavat, illetve a vízfogót máris szép eredménnyel lehetne lehalászni. Ha a tavat vagy vízfogót bármely czélből kifolyólag (tisztogatás stb.) a főüzemmel összeegyeztetve, minden 2—4. év alatt egyszer lecsapolhatjuk, akkor nyert ügyünk van, mert a vízterület időközi haltermését: a piacképes vagy az vadékra nézve már veszélyes nagyságú halakat, épen úgy, mint a rendszeres üzemű tógazdaságban, kifoghatjuk. Ha a vízfogót nem csapolhatjuk le, akkor a tó nyílt víztükrén halászunk hálóval és egyéb fogóeszközzel. A horgászatot, a hol ez a sport divik, bizonyos díj-

fizetés ellenében meg kell engedni és pedig vagy általános összeg fejében, vagy a mint ezt a magyarországi kincstári erdészethél és ugyancsak Ausztriában is szokásos, a horgászjegy (bárca) árán felül, a kifogott hal súly szerint vett értékét is meg kell fizettetni. A kézhorgon kívül alkalmazhatunk fenékhorgokat is. A hálók közül 1—2 eresztőhálót, továbbá néhány egyszerű és szárnyas varsát okvetlen be kell szerezni; a hol pedig a tóterület nagy és a meder síma, egyenletes, a húzóhálót (gyalom) is alkalmazhatjuk. A hálók és varsák lerakásához, mint általában véve a tavi halászhoz, csónakra is van szükség (a hálólúzáshoz kétfőre is), továbbá szükség van néhány kádra, hordóra, halsaraglyára, zsákra, mérlegre stb. Ha a kifogott halat nem szállítjuk azonnal, akkor vagy haltartóbárkát, vagy raktártavat létesítünk és a szükséghez képest onnan szállítjuk el a halakat. A halbárkát vízbe süllyesztjük. A raktározó medencéjét állandóan vízzel tápláljuk; a vízfogók környékén rendszerint könnyű szerrel készíthetjük. Megjegyzendő még, hogy vízfogók és völgyzárók a halászatról szóló 1888. évi XIX. t.-cz. értelmében nálunk is «nyílt» vizek s így azokon a halászat csupán a halászati törvény korlátai között gyakorolható.

Sajnos, a magyarországi vízfogóknak nem csupán halászati és hidrobiológiai viszonyairól, de azok nagyságáról sem állnak ezidőszert még a kellő számú adatok rendelkezésünkre s így a vízfogók halászati hasznosításában rejülő közgazdasági érték nagyságát számszerű adatokkal meg nem világíthatjuk. Bizonyos azonban, hogy a halászati hasznosításukból remélhető jövedelem mindenesetre megérdemli a vele való foglalkozást. (Vége.)

### Erdőöri és vadöri szakvizsgák eredménye

Az 1916. évben megtartott erdőöri és vadöri szakvizsgák a következő eredménnyel végeztek:

Mely erdőfelügyelőségénél	A vizsgázók száma	A vizsgázók közül			Nem nyert képesítést
		kitűnő	jó	elég-séges	
<b>I. Erdőöri szakvizsgák:</b>					
Besztercebányai erdőfelügyelőségénél	11	2	5	4	—
Brassói	—	—	—	—	—
Budapesti	2	—	—	2	—
Kassai	4	—	1	3	—
Kolozsvári	5	1	1	2	1
Máramaroszi	5	1	2	1	1
Miskolczi	6	—	2	4	—
Nagyszombati	—	—	—	—	—
Pécsi	4	—	—	1	3
Pozsonyi	3	1	—	1	1
Szombathelyi	3	—	—	2	1
Temesvári	11	1	5	5	—
összesen:	54	6	16	25	7
%	—	11.11	29.63	46.30	12.96
<b>II. Vadöri szakvizsgák:</b>					
		87.04			

Vadöri vizsgára 1916. évben senki sem jelentkezett.

## Gazdasági tanácsadó.

**A pulyka tenyésztéséről.** A ki figyelemmel kíséri az ország baromfitenyésztését, az sajnálatlalt fogja tapasztalni, hogy hazánk pulykatenyésztése erős visszafejlődésben van. Ha közelebbről megvizsgáljuk e baromfitenyésztési ág hanyatlásának okát, akkor arra fogunk rájönni, hogy a pulykatenyésztés visszafejlődésének oka nem a háború által megcsökkenett munkás kézben, sem pedig a háború folytán keletkezett rekvirálás által megfogyatkozott szemeseleségek nehéz előteremtésében, hanem csakis a legelőknak az utolsó évtizedekben történt megfogyatkozásában keresendő, ami pedig már jóval a háború előtt jött létre. Köztudomású, hogy az évről-évre belterjesebb gazdálkodás és a szántóföldek árának még mai napság is folytonos erős emelkedése folytán, a legelők nagyobb részben feltörettek, úgy hogy gazdáink már alig-alig rendelkeznek legelőkkel és ha ilyenek birtokában is vannak, azok a tenyésztett állatállománynyal arányban nem állanak, illetve esekély terjedelmüknel fogva annyira túl vannak a nagyobb háziállatokkal zsúfolva, hogy ilyen koplalókra — a mint ezen legelőket a nép igen találóan nevezi — pulykát kihajtani merő lehetetlenség; már pedig pulykatenyésztést legelő nélkül eredményesen űzni nem lehet, mert a kik legelő nélkül űznek pulykatenyésztést, azok pulykái — néhány generáció alatt — annyira el fognak gyengülni, hogy a fiókák felnevelése a legnagyobb rizikóval fog járni; illetve addig, a míg azok megnőnek, a felénél is több el fog hullani. Ha pedig tekintetbe vesszük azt a nagy keresletet, a mely 1916. év őszén a fogyasztóközönség részéről a pulykák iránt mutatkozott, nem tudjuk eléggé ajánlani az olyan baromfitenyésztőknek, mint a milyenek az erdészeti alkalmazottak, akik esekély kivétel nélkül valamennyien abban a helyzetben vannak, hogy pulykáiknak közelfekvő, jó és bőséges eleségű legelőket nyújthatnak, hogy úgy ön-, valamint nemzeti érdekből is, minél több pulykát tenyészessenek, hogy az ezen a téren visszaesés minél előbb megszűnjék.

Mindnyájan tudjuk, hogy a kis pulyka addig, a míg a nyakszemőlesei (pöttyögői) ki nem fejlődtek, valamennyi szárnyas között a legelpuhultabb; annál inkább észlelhető ez az olyan kis pulykáknál, melyeknek egynéhány generációon át szülei zárt udvarban lettek tartva; ebből önként következik, hogy a ki pulykatenyésztéssel akar foglalkozni, annak elsősorban arról kell gondoskodnia, hogy pulykái elegendő területtel rendelkezzenek, a hol kényük-kedvük szerint kalandozhatnak. A pulykák részére a legkedvezőbb kifutók az olyan gyepekben bő legelők, a melyeken elegendő eserjék is található; ez utóbbiakra azért van szükségük, mert a fiatal pulykák nemesak az esőtől, hanem a tüzelő déli naptól is igen sokat szenvednek, illetve ezekkel szemben ellenálló képességgel nem bírnak. Így ezélszerű, ha a pulykák részére a eserjéken kívül kisebb felszerekről és nyitott földkunyhókról is gondoskodunk, hogyha a hirtelen jövő záporosó a legelőn meglepi, legyen hová menekülniök. Minthogy pedig nemesak a kis, hanem az öreg pulykák is valamennyi szárnyas között a

leggyámoltalanabbak, szükséges lesz a pulykát ezen óvó-fedelek stb.-hez hozzá is szoktatni, mert ellenkező esetben ezt nem igen fogják felhasználni; ezt meg úgy érhetjük el, ha a pulykát legalább is néhány napon át reggel csak a legelőre való kihajtás után etetjük meg és eleségüket ezen óvófedelek alá szorjuk. Ha a pulykát így neveljük, ezzel azok értelmiségét is fokozzuk, azaz pulykáink nem lesznek olyan gyámoltalanok és szükség esetén a természet által, vagy a mesterségesen nyújtott óvóhelyeket maguktól is fel fogják tudni használni.

A mi a kis pulykák etetését illeti, nem mulaszthatjuk el az erdészeti alkalmazottak figyelmét felhívni arra, hogy a kis pulykák első időszakukban kizárólag rovarrovák, tehát azokat szemeseleséggel még nem szabad ebben a korban etetni. A legezészerűbb az első néhány napon át a kispulykáknak keményre főtt és felaprózott tojást, apróra vagdalt csalánnal keverten nyújtani. A későbbi korban igen jól lehet a kispulykáknál az étkezésnél felmaradt húshulladékot értékesíteni; szemeseleséget csak a felnőtt pulykákkal etessünk.

Elvághatatlan négy lábú hű társunkkal, a kutyával soha se menjünk a pulykák közé, mivel a pulyka valamennyi szárnyasaink között nemesak a leggyámoltalanabb, hanem a legfélénkebb is; ezért ha nem szükséges, ne riasszuk és ne félemlítsük még inkább el őket.

Pulykatenyésztéssel csak akkor foglalkozhatunk eredményesen, ha azok részére elegendő nagy szabad legelőterülettel rendelkezünk, mint pl. az erdészeti alkalmazottak legnagyobb része; a ki azonban ezen kellekkel nem rendelkezik, az sokkal helyesebben eszelepszik, ha pulykatenyésztéssel nem vesződik.

*Bászel Elek.*

**Hogyan készítsük a mülépet?** A kaptáros méhészkedésnél nélkülözhetlen a mülép használata. Láttam ugyan már olyan méhészetet is, a hol a mülép használatát nem ismerték, de aztán úgy is volt haszna a gazdának. Az összes építmény között alig volt egy pár munkássejtes lép; csupa hereépítmény volt az egész, a mit ha az anya bepetézett, több volt a here, mint a munkásméh; ilyenkor aztán tetemes kára van a méhésznek, mert a herék sok mézet fogyasztanak és ha ezek helyett munkásméhek keltek volna ki, sokkal több lett volna a mézhozam, mert a munkásméhek nem csak esznek, hanem hordanak is.

Ha mülépet nem használunk, építményünknek kétharmada heresejtes lesz, a mi idővel a selejtezés következtében, még szaporodik is. A heresejtek semmiképp se hasznosak, mert maguk a dolgozó méhek is csak sok tétozás után hordanak bele mézet. A raj is, melynek igazán szüksége van munkássejtekre, csak bizonyos számig épít munkássejteket, míg a többi heresejtekre építi ki, ha csak mülépet nem adunk nekik. A népes családok pedig, ha nem kapnak mülépet, egyáltalában nem építenek munkássejteket. Ezért nemesak e törzseknek, hanem még a rajnak is jobb egész mülépet adni, mint kezdéseket, mert ezt hamarabb kiépítik és esetleg még mézet is bírnak bele hordani. De akár mit épít is a méh, a teljes mülép már azért is jobb úgy a törzseknek, mint a rajoknak, mert ezt gyorsabban kiépítik. Továbbá ne



felejtük el, hogy egy kg viasznak az előállításához körülbelül 12—16 kg mézet használnak el a méhek s így a gazdának sokkal többbe kerül, ha a méhekkel állítatja elő a lépeket mint hogyha a viaszt vásárolja s maga készíti elő a lépeket.

A méhekkel való építtetés elkerülhetetlen, mert az öreg lépeket, melyek már sem a költőürben, sem a mézkamrában nem alkalmasak, ki kell olvasztani és ezeket műlépek kiépítésével kell pótolni. Ha a méhészt minden viaszmozgását összegyűjt, úgy ezzel és a kiolvasztott öreglépek viaszával a saját műlépszükségletét fedezheti. A műlépet már csak azért is jó otthon készíteni, mert az általunk termelt viaszból készült lépnél biztosak lehetünk, hogy az nem hamisított és nem olyan méhészetből való, a hol ragályos költés rothadásban szenvednek a méhek.

A műlép készítése annál jobban sikerül, minél melegebb az idő; ha a gazda nyáron nem ér rá, csinálhatja azt télen, vagy tavaszszal is, csak hogy fűtött helyiségben. A műlép készítéséhez természetesen előbb be kell szerezni a műlép-prést és a viaszmelegítő üstöt. A műlépkészítésnél legfontosabb az úgynevezett kenőanyag, ha ezt nem találjuk el, akkor nem sikerül a műlép, hanem beleragad a présbe.

A kenőanyagot úgy készítjük, hogy egyenlő súlyban mézet, langyas vizet és tisztaszeszt keverünk össze: leghelyesebb a háromféle anyagot külön-külön egy mérlegen egyenlő mennyiségre lemérni és minden alkalommal még mielőtt viaszt öntenénk a présbe, előbb ebből a folyadékból (kenőanyagból) öntsünk bele, hogy a présnek úgy az alja, mint a felsőlapja (a melyet lecsukunk) meg nedvedesjen tőle; ezután a folyadékot a prés valamelyik sarkán öntsük vissza az edénybe és mikor már a kenőanyag eléggé kicsurgott, tegyük le az asztalra és öntsünk bele a már előre elkészített lassúforrásban lévő viaszból, a melyre rögtön rácsukjuk a prés felsőlapját; a prés szélére kiszorult melegviaszt öntsük vissza a többi viaszhoz; ezután a prést mártjuk egy tál hidegvízbe, hogy kihűljön; néhány másodperczi tartás után kivesszük a prést a vízből és a szélére fagyott viaszt késsel körülvágva, eltávolítjuk; azután a két hüvelykűjjünket a prés födelének a forgósarkai alá dugva, fölfeszítjük a prés födelét (úgy, hogy a felsőlap teljesen elváljon az alsólaptól) és a kész műlépet lehúzzuk a prés felső lapjáról.

Az asztal, a melyen dolgozunk, vízszintes legyen, az az asztal, szék vagy láda pedig, a melyen a viaszt lassú tűznél állandóan forrón tartjuk, alacsonyabban álljon az asztalnál jobbra, hogy a jobbkezünkhöz essen, míg a balkezünkkel a prés födelét kezeljük. A kenőanyagba néha néha öntsünk még egy kis szeszt is, hogy az elpárolgott szeszt pótoljuk. Minthogy most szeszt nem lehet kapni, e helyett használhatunk burgonyakeményítőt, a mit úgy készítünk, hogy a burgonyát nem túl sok vízbe megreszeljük és ezt szűrőn átszűrve a megszárt vízből adunk 1 harmadot a szesz helyett. *Ignác Sándor.*

## Különfélék.

**Hősi halál.** Dr. Szálka Ernő técsői ügyvéd, cs. és kir. 85. gyalogezredbeli tartalékos-főhadnagy, a III. oszt. hadiékítményes katonai érdemkereszt, mindkét Signum

Laudis és a II. oszt. német vaskereszt tulajdonosa a harcstéren szerzett betegségében, hosszas szenvedés után, folyó évi február hó 2-án, 18 hónapi küzdelmes harcok után, 33 éves korában örökre lehúnyta szemét. A meghaldogult fia volt néhai Szálka Albert m. kir. főerdőőrnek, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagjának.

**Halálozás.** *Nagygyőri Szóts Károly* nyugalmazott m. kir. főerdész, uradalmi erdőtanácsos, életének 77. évében, Budapesten február hó 27-én agyszélhűtésben váratlanul meghalt.

**Nyugdíjbiztosítás.** Gécei József, Bereg vármegyei erdőszolga és Mészáros József uradalmi erdőőr neje, munkaadóik által az 1912. évi VIII. t.-ez. által alkotott nyugdíj-csoportban, az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál, nyugdíjra, aggkori ellátásra, balesetre és temetkezési segélyekre biztosítottak.

**Elfogott szökevény hadifoglyok.** Hornik Károly kálnási erdész 1916 szeptember 29-én három szökevény orosz hadifoglyot fogott el, a kiket a giráltsi szolgabíróságnak adott át.

**Meghívó.** A beszterezébányai m. kir. erdőigazgatósági kerület altiszti személyzetét segélyező egyesület folyó évi márczius hó 25-én délelőtt 10 órakor Beszterezébányán az erdőigazgatóság e célra kijelölt helyiségében rendes évi közgyűlést tart, melyhez az érdekeltek ezennel meghivatnak.

### Tárgysorozat.

1. A közgyűlés megnyitása a m. kir. erdőigazgatóság főnöke, akadályoztatása esetén annak helyettese által.
  2. A múlt évben tartott rendes évi közgyűlés jegyzőkönyveinek felolvasása s a folyó évi rendes közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére két rendes tagnak kijelölése.
  3. Az ügyvezető évi jelentése az egyesület évi működéséről.
  4. Az alapszabályok szerint a közgyűlés illetékességéhez tartozó indítványok tárgyalása.
  5. Az alapszabályok megváltoztatása fölötti véghatározat.
  6. Az évi zárszámadások átvizsgálása.
  7. Az ügyvezető tisztviselők és a választmányi tagoknak szavazólapok által egy évre való megválasztása.
  8. Netán felmerülő, a közgyűlés megnyitása előtt az ügyvezetőségnek bejelentett indítványok tárgyalása.
- Beszterezébánya, 1917. évi márczius hó.

*Ügyvezetőség.*

**Pályázat hadiözvegyek és árvák részére.** A második hadsereg parancsnokságának Karácsonyi-alapítványára a hadügyminiszter pályázatot hirdet. Ebből az alapítványból leendő részesítésre igényük van a cs. és kir. hadsereg, a cs. és kir. és a m. kir. honvédség és esendőrség, a cs. és kir. és a m. kir. népfőlkelés legénységi állományú egyénei

után hátramaradt olyan özvegyeknek, illetve szülőtlén árváknak, a kiknek férje, illetve atyja az 1914—1916. évi hadjáratban elesett, illetve hadi fáradalmak következtében halt el. Özvegyek négyszáz, árvák kétszáz kor. egyszeri adományban részesülhetnek. Olyanok, a kiknek férje, illetve atyja bebizonyíthatóan a második hadsereg-nél szolgált, előnyben részesülnek. A folyamodványhoz vagyontalansági bizonyítvány, a férj, illetve az atya halotti bizonyítványa, a férj, illetve az atya csapattestét, illetve beosztását igazoló bizonyítvány esatolandó és május 1-éig az illetékes katonai nyilvántartó hatóságnál nyújtandó be.

**Kerti utak alapozása.** Kert készítésénél első teendő az utak kijelölése, kikarózása; a kijelölt utakon megfelelő szélességben, — nagyobb kertekben oly szélesen, hogy két személy egymás mellett kényelmesen elhússzen — egy láb mélységben a földet ki kell ásni és a kiásott földet jobbra-balra kihányni és elegyengetni. A kocsit utat ki kell kövezni, bekavicsolni, beiszapolni és lehengeregni.

Gyalogutakat valamely áteresztő anyaggal kell kitölteni; lehet az: házbontásból vagy kőfaragó üzemből származó törmelék, kavics, szénsalak, stb. Homok és kavics egyedül kitöltő anyagként nem alkalmas. Az alapozó anyagot erősen le kell furkózni vagy taposni, lehengeregni, homokkal behinteni és újra lehengeregni, úgy hogy középen magasabb legyen, mint a széleken, hogy a víz gyorsan lefolyhasson róla. Ha az út csak mintegy 100 cm széles, akkor elégséges 10—15 cm magas feltöltés. A sokat használt és jól kavicsozott országút pora, fele részben homokkal keverve, keskeny kerti utak számára erős és áteresztő takaró gyanánt használható. A hol timárcser olesón kapható, ott az az utakon gyorsan száradó felső részül szolgálhat, de az alapotnak áteresztőnek kell lennie; ez a gyom felnevelését is csaknem teljesen megakadályozza. A kerti utaknak mindig mélyebben kell feküdni, mint a terep. Hogy a föld behullását megakadályozzuk, az ágyak széleit kőlapokkal, tufával, abroncsokkal szeghetjük be.

## Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

**Személyem körüli magyar miniszterem** előterjesztésére Krajcsóvits Béla főerdőtanácsosnak saját kérelmére történt nyugalomba helyezése alkalmából sok évi hű és hasznos szolgálata elismerésül III. osztályú vaskorona-rendemet díjmentesen adományozom.

Kelt Bécsben, 1917. évi január hó 4-én.

Károly s. k.

Báró Roszner Ervin s. k.

**Személyem körüli magyar miniszterem** előterjesztésére Brachinger Mihály uradalmi vadásznak, nyugdíjaztatása alkalmából, sok évi hű és odaadó szolgálata elismerésül, a koronás ezüst érdemkeresztet adományozom.

Kelt Badenben, 1917. évi január hó 24-én.

Károly s. k.

Báró Roszner Ervin s. k.

**Földművelésügyi magyar minisztérium** előterjesztésére Zudor Béla főerdőmérnöknek saját kérelmére történt nyugalomba helyezése alkalmából sok évi hű és hasznos szolgálata elismerésül az erdőtanácsosi címet díjmentesen adományozom.

Hadszintér, 1917. évi január hó 15-én.

Károly, s. k.,

Báró Ghillány Imre s. k.

**Ő császári és Apostoli Királyi Felsője** Badenben, 1917. évi február hó 3-án kelt legfelsőbb elhatározásával dr. Saád András kinestári erdészeti főorvosnak, fenyőházai fürdőorvosnak kiváló szolgálata elismerésül a királyi tanácsosi címet méltóztatott díjmentesen legkiválóbban adományozni.

**A m. kir. földművelésügyi miniszter** az állami erdőtisztek összetített közös rangsorozati létszámában az állami kezelésbe vett közsíki erdők szolgálati ágazatánál kinevezte Zuskin Ferenc m. kir. főerdőmérnököt erdőtanácsossá.

**A m. kir. földművelésügyi miniszter** Ő Császári és Apostoli Királyi Felsőjének Bécsben 1917. január hó 4-én kelt legmagasabb engedélyével *Krajcsóvits Béla* m. kir. főerdőtanácsost kiváló munkálkodásának és eredményes szolgálatainak teljes elismerése mellett saját kérelmére állandó nyugalomba helyezte, a marosvásárhelyi kir. erdőfelügyelőség vezetésével ideiglenesen *Bodor Gyula* m. kir. főerdőtanácsost, a csik-szeredai m. kir. állami erdőhivatal főnökét bizta meg. Egyidejűleg áthelyezte *Konezvald Ferenc* kir. alerdőfelügyelőt Turócszentmártonból Maros-Vásárhelyre (az erdőfelügyelőséghez). *Baróis Andor* kir. alerdőfelügyelőt Máramarosszigetről Turócszentmártonba (az erdőfelügyelőséghez) és *Zavitsa József* kir. alerdőfelügyelőt Brassóba (az erdőfelügyelőséghez).

**A magyar kir. földművelésügyi miniszter** Rónai Antal m. kir. erdőtanácsost beigazolt szolgálatképtelenségére való tekintettel saját kérelmére ideiglenes nyugalomba helyezte.

**A m. kir. földművelésügyi miniszter** Donáth Sándor m. kir. erdőtanácsost Hosszúfaluból Brassóba áthelyezte.

**A m. kir. földművelésügyi miniszter** Szegedy Oszkár m. kir. erdőmérnökgyakornokot Topánfalváról Nagyváradra áthelyezte a nagyváradai m. kir. állami erdőhivatalhoz.

## Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1917. évi február hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Vécsey Lajos hd. 4.80, Burger József 3.40, Devecseri urad. 20.—, Hirt Anikó hd. 3.—, Bosnyák kormány 3.60, Sopron vármegye hd. 15.90, Szombathelyi adóhiv. 40.—, Ivánczi főerdézi hiv. 3.60, Liptóújvári főerdőhiv. hd. 20.—, Veszprémi püsp. urad. 20.—, Zsurilla Lajos hd. 3.20, Fischer Izidor hd. 11.22.

1 koronát fizettek: Eberling Gyula, Warinszky Miksa.

2 koronát fizettek: Laczkó Sándor, Loszke Antal, Marec Traján, Panuczta István, Tamaleleszi erdőpartárs, Farkas Izsák, Kalmár József, Katánies János, Molnár Orbán, Pál János, Repiczky Gusztáv, Tibori János, Szabó József, Molnár Sándor, Szoták Ferenc.

4 koronát fizettek: Bartha Béla, Kodilla Péter, Tóth István, Kellner Viktor, Barkai János, Braunsteiner Gyula, Imre János, Pollák János, Hauser Péter, Mészáros Tamás, Eperjes város, Kocsó Soma, Gliga Miklós, Horváth Imre, Teró Péterné, Ujbánya város, Süteó Oszkár, Jászói prépostság, Buzás József, Horák József, Tóth Ferenc, Bogó István, Paulin Vilmosné, Klinzákamenci erdőgondnokság, Szlabey István, Simon Károly, Mihály Ferenc, Moha Alajos, Raun János, Sárvári urad., Sotonya János, Stach Sándor, Syllaba Kálmán, Zier Árpád, Faragó Béla.

## Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjavított lakcímról miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy főleg reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

**B. F.** Ha — a mint ön írja — az az állás nincs rendszeresítve s így az ön öcséje nem volt rendszeresített állásra kinevezve, hanem csak bizonyos munka teljesítésére felfogadva, úgy ha azt a munkát nincs, vagy nem lesz a ki elvégezze, természetesen, hogy joga van a birtok-

kezelőségnek a munka teljesítésére más egyént felfogadni és a megállapított munkabért az új alkalmazottnak kifizetni. Arra nézve, hogy a sógornője hadiségelyt kape, vagy munkadíjat, intézzen kérdést az illetékes községi jegyzőhöz. Ha a 48. kor-t hadiségely fejében kapja, úgy — nézetünk szerint — a motorkezeléséért külön díjazás ille meg

**M. S.** Miután ön nyugdíjazott állapotban nősült meg, ennélfogva halála után, az 1912. évi LXV. t.-cz. 51. §-ának a) pontja értelmében özvegyének nem lesz igénye nyugdíjra. Ha azonban házassága által a tényleges szolgálata alatt született gyermek törvényesített, — vagy pedig ha ön a nyugalomba helyezés időpontjában még nem volt 60 éves, 40 évi szolgálatát még nem töltötte be és a házasság megkötése után a tényleges szolgálatban újból alkalmaztatván, legalább még 3 évig szolgál, úgy halála után özvegyét megilleti a nyugdíj.

**L. I. V.** Az ösztöndíjak kiosztását a miniszterelnökségben szervezett adományozó bizottság eszközli; hogy a kiosztás már megtörtént-e, nem tudjuk.

**W. G. I.** Az Országos Magyar Vadászati Védegyelet helyisége Budapest, VII., Bálint-utca 5. szám alatt van.

2. A kóbor ebek irtását illetőleg lapunk ez évi 3-4 számában hoztuk a földművelésügyi miniszter úrnak 1916. évi 52,034. számú rendeletét. Ebből láthatja, hogy a vadászkutya is el lehet jogosan pusztítani, a nélkül, hogy azért kártérítést kellene fizetni.

Kívánságára közlünk ilyen ügyekben hozott néhány bírói határozatot is:

A vadászatra jogosított a vadászterületén talált gazdátlan ebet abban az esetben pusztíthatja el, ha azt a fennforgó körülmények figyelembevételével mellett kóbor ebnek tarthatta. (Győri kir. ítélőtábla 1898. évi nov. hó 3-án kelt határozata.)

Kóbor eb a gazdátlan és az a kutya, mely gyakran vagy rendszerint felügyelet nélkül csatangol. (Budapesti kir. ítélőtábla 1900. évi február hó 22-én kelt határozata.)

Nem tekinthető kóbor ebnek az a kutya, melyet annak lelővője, mint a közvetlen szomszéd kutyáját ismert. (Budapesti kir. ítélőtábla 1897. évi november hó 19-én kelt határozata.)

Az a körülmény, hogy a kopó vadász nélkül, de vadüzés közben és a vadászatra nem tilalmas időben a vadászra idegen, de vadászterületével szomszédos vadászterületre átment, a kopót kóbor ebbé nem minősíti. (Budapesti kir. ítélőtábla 1900. évi február hó 22-én kelt határozata.)

A vadászbet is kóbor ebnek tekintendő akkor, ha nem vadászatra jogosult által gyakorolt vadászat közben jutott idegen területre. (Marosvásárhelyi kir. ítélőtábla 1895. évi szeptember hó 29-én kelt határozata.)

Valamely idomított és gondozás nyomait viselő vadászbet csupán amalfogva, mert gazdájától annak jogos és jogosult módon való vadászása esetén kívül jutott idegen területre, kóbor kutyává nem válik. (Kassai kir. ítélőtábla 1902. évi június hó 30-án kelt határozata.)

Kóbor ebnek tekinthető minden olyan eb, mely idegen vadászterületen gazdátlanul vagy kellő felügyelet nélkül szabadon kószál vagy vadászik, nincs tehát kivéve a vadászbet sem, mely ép úgy lehet gazdátlan, elhanyagolt és gondozatlan, mint bármely másfajú eb. (Marosvásárhelyi kir. ítélőtábla 1903. évi szeptember hó 29-én kelt határozata.)

A törvény nem kóbor ebnek csak azt az ebet tekinti, mely felismerhetőleg gazdájának felügyelete alatt áll, ennek környezetében mozog s esetleg csak ettől szabadult el rövid időre idegen vadászterületre. (Marosvásárhelyi kir. ítélőtábla 1903. évi szeptember hó 29-én kelt határozata.)

Az idegen vadászterületen egyedül és felügyelet nélkül futkározó eb, ha vadászbet volt is, kóbor ebnek tekinthető s ha kóborlása közben nyálkázatot vagy szíjat viselt volna is, az az 1883. évi XX. t.-cz. 14. §-a szerint büntetlenül elpusztítható. (Kir. Curia 1899. évi 12,479. számú határozata.)

Az idegen vadászterületeken csatangoló vadászbet is kóbor ebnek tekintendő és a vadászatra jogosult által szabadon leköltök, ha csak az ebek gazdáikkal, illetve azoknak környezetében nincsenek, a kiknek gondozása és felügyelete alatt állanak vagy azoktól felismerhetően vadászat közben és a vad felkutatása és üldözése közben távoznak el s mennek át idegen vadászterületre. (Kir. Curia 1906. évi 496. számú határozata.)

Idegen vadászterületen talált kóbor vadászkutya a kerülő jogosult lelőni, mert a vadászatra jogosított ezt a jogot nemcsak személyesen, hanem megbízottja által is gyakorolhatja és mert a törvény az ebek fajára tekintettel nincs és a kóborlásban talált ebek közül a vizslákra kivételt nem tesz. (Kir. Curia 1894. évi 1091. sz. határozata.)

A közölt bírói határozatokból következik, hogy minden olyan kutya, tehát a vadászbet is, mely gazdája nélkül idegen vadászterületen csatangol vagy úzi a vadat, vadászati szempontból kóbor ebnek tekinthető s mint ilyen, az arra jogosított által a vadászatról szóló törvény 14. §-a értelmében büntetlenül elpusztítható.

De viszont következnek az is, hogy semmi néven nevezendő olyan kutyát, legyen az vadászbet vagy másfajú eb, a mely idegen vadászterületen gazdája társaságában vagy annak környezetében találhatik, elpusztítani (lelőni) nem szabad, mert a gazdája társaságában levő kutya kóbor ebnek nem minősíthető. Nem szabad lelőni továbbá a

vadászkutyát akkor sem, ha az gazdája felügyelete alatt vagy annak környezetében a gazda jogosult vadászata alkalmával, a vad felkeresése vagy a vad üzése közben tévedt át idegen vadászterületre. Ilyen esetben a vadászbet a törvény 17. §-a értelmében csak letartóztatni szabad.

**V. L.** Hogy az ösztöndíjak kiosztása megtörtént-e már, nem tudjuk.

**K. J. I.** A kérezzett faarak a következők: tölgy 50-70 K; szil 30-40 K; kőris 50-70 K; nyár 30-40 K.

2. Sorsjegyeit még nem huzzák ki.

**T. R.** Az országos gazdasági munkáspénztár díját jogosan szedik be, mert a hatásköri bíróság 1910. évi július hó 20-án 43. szám alatt kelt határozata szerint az erdőőr vagy erdőszolga, tekintet nélkül arra, vajjon az erdőőri szakvizsgát vagy esküt letette-e, gazdasági cselédnek tekintendő. A m. kir. földművelésügyi miniszterium 1910. évi 102,000 számú körrendelete szerint pedig ugyanilyen elbírálásban részesítendő a felesketett vadőrök is.

**E. V.** A tejet szokták besűríteni vagy beszárítani és por alakban forgalomba hozni; ehhez azonban komplikált gyári berendezések szükségesek s házilag ezt nem lehet elvégezni. Ajánlom, hogy a tejet helyben adja el s azon a pénzen a családjá ott vehet tejet, ahol van. (Hreblay Emil.)

**R. S.** A napibéres erdőőr egy évi kifogástalan szolgálat után a m. kir. föld. min. 1907. évi 60,704. számú körrendelete értelmében 12 szeker hulladékát kap kinn az erdőn. A kérezzett többi illetményekre nincs igénye.

## ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

**33 éves**, róm. kath., nőtlen, ép, egészséges, hadmentes szakvizsgázott erdőőr, tíz évi gyakorlattal, melynek felét erdei kihasználási iparvállalatnál szerezte, a vadtenyésztésben és a kártékony vadak irtásában teljesen jártas, segéderdőőri vagy erdőőri állást keres. Címe a szerkesztőségénél megtudható. (1.)

**Megfelelő** állást keres négy középiskolát és a gazdasági altisztképző két éves tanfolyamát kitűnő sikerrel végzett 21 éves, róm. kath., nőtlen ifjú, ki az erdészeti teendőkből is jártas. Címe: Sella Szilárd Szék pusztá; u. p. Devecser, Veszprém m. (2.)

**38 éves**, róm. kath., ép, egészséges, hadmentes, erdőőri szakiskolát végzett, szakvizsgázott erdőőr, aki az összes erdészeti teendőkből, úgyszintén a vadászat terén, kis- és nagyvadtenyésztésben teljes jártassággal bír, jó bizonyítványokkal rendelkezik, magyar, német és tót nyelvet szóban és írásban bírja, megfelelő állást keres. Címe: Kretter Rezső raktárnok, Fiume (Via Trieste 14.) (3.)

**52 éves**, róm. kath., nős, szakvizsgázott erdőőr, erdészi, vagy vadászati állást keres. Mint erdész már hosszabb ideig volt alkalmazva s mezőgazdaságot is vezetett. Beszél magyarul, németül és románul. Címe: Mészáros Tamás, Salánk (Ugocea megye). (4.)

**Szakvizsgázott erdőőr**, ki éveken át mint erdőőr és fővadász volt alkalmazva, jelenleg kincstári napidíjas erdőőr, ép, erős, egészséges, 55 éves, beszél magyarul, németül, tótul és románul, április 1-jére állást keres. Címe megtudható a Bátaszéki alap erdőgondnokságánál, Bátaszék. (5.)

**32 éves, nős, szakvizsgázott erdőőr,** kinek az erdő kihatása és felújítása körül bő gyakorlati ismeretei vannak s a ki kisebb erdőbirtok önálló kezelését is elvállalja, állást keres. Címe: Szabó József Ág. u. p. Mágocs; Baranya megye. (6.)



## HIRDETÉSEK



**Nyuszt-, nyest- és görénybőröket** veszek. Ajánlatok az ár megjelölésével a szerkesztőséghez intézendők.

**Kerestetik jól főző, meglelt korú leány** vagy gyermeknélküli özvegy, a ki egy cseléddel két személy melletti házi teendőket elvégzi. Gazdaság nincsen. Ajánlatok Fogassy erdőtanácsosnénak Borsosbés. (4.II.2.)

**Eladó** egy drb sárga, 5 éves, szuka kopó és egy drb 3 éves kitünő aportör, májbarna német vizsla. A kopó mindennemű vadat kitünően hajt. Czim: Ziegelhoffer püsp. urad. fővadász Bükkzsérc Borsod m. (8.)

**Mézet, viaszt, kőrishogarat, anyarozsot** állandóan vásárol, mintázott ajánlatot kér Fischer Izidor Zalaegerszeg. Czim megörzendő. (4.VI.1.)

449/917. szám.

**Termelt fenyőhaszonfaeladás.** A liptóújvári m. kir. főerdőhivatal fenyőházai, likavai, oszadai, maluzsinai és vichodnai erdőgondnokságaiban, valamint a liptóújvári faraktárában a kincstár által kitermelt és rakodókra kiszállított 9992·25 tm<sup>3</sup> 12—25 cm. középátmérőjű és 9218·13 tm<sup>3</sup> 26 cm. és azon felüli lucz- és jegenyefenyő, kis részben pedig erdei fenyő épület- és műszerfa 29 különböző csoportban, úgyszintén a feketevági és teplicskai erdőgondnokságokban kitermelt és '1917. év tavaszán Liptóújvárra letutajozandó 150 drb evezőrud és 2083·04 tm<sup>3</sup> lucz- és jegenyefenyő haszonfa, három részletben Liptóújvárott 1917. évi márczius hó 22-én zárt írásbeli ajánlatok útján megtartandó nyilvános versenytárgyaláson el fog adatni.

A zárt írásbeli ajánlatok legkésőbb 1917. évi márczius hó 21-én délután 6 óráig nyújtandók be a liptóújvári főerdőhivatalnál, a hol azok márczius hó 22-én délelőtt 10 órakor nyilvánosan fel fognak bontatni.

A részletek csoportosítását, valamint a kikiáltási árakat feltüntető egybeállítás, az árverési feltételek, valamint az ajánlati űrlapok és borítékok a liptóújvári főerdőhivatalnál beszerezhetők.

Liptóújvár, 1917. évi február havában.

(3.) *M. kir. Főerdőhivatal.*

**Fajtiszta** belga óriás és ezüstszurke nyulak kaphatók Fodermayer R.-nél Tóvároson. (7.)

843/917. szám.

**Fenyőtutajfa eladás.** (1000 m<sup>3</sup>-es részletekben). A bustyaházai m. kir. erdőhivatal erdőgondnokságaiból 1917. évben letutajozandó mintegy 11,000 m<sup>3</sup> 1914. évi termelésű és 10,000 m<sup>3</sup> 1916. évi termelésű luc- és jegenyefenyő haszonfa 1917. évi márczius hó 27-én (huszonhetedikén); továbbá mintegy 21,000 m<sup>3</sup> 1916. évi termelésű luc- és jegenyefenyő haszonfa 1917. évi április hó 10-én (tizedikén) Máramarosszigeten a m. kir. erdőigazgatóság hivatalos helyiségében d. e. 10 órakor, zárt írásbeli ajánlatok útján eladásra kerül.

Ajánlatokat az árverést megelőző napokon délután 4. óráig kell a bustyaházai erdőhivatalnál benyújtani. Az ajánlatok az erdőigazgatóságnál a fentebb megjelölt napokon délelőtt 10 órakor nyilvánosan felbontatnak.

Bánatpénz egy-egy részletre 2000 (kettőezer) korona.

A csoportok beosztását és kikiáltási árakat feltüntető kimutatások, valamint a részletes versenytárgyalási feltételek, ajánlati űrlapok és borítékok a nevezett erdőhivatalnál beszerezhetők s ugyanezek az illető kerületbeli erdő- és faraktárgondnokságoknál megtekinthetők. Bustyaháza, 1917. évi márczius hó.

(5.) *Bustyaházai m. kir. erdőhivatal.*

3214/917.-F. M. szám.

**Gőzfűrész bérbeadás.** A Zólyom vármegyei Rezsőpart telepen levő kincstári gőzfűrész összes berendezéseivel és a hozzátartozó gömbölyűfa és szelvényáru rakodóterületekkel kapcsolatosan, Besztercebányán 1917. évi április hó 12-ikén d. e. 10 órakor megtartandó versenytárgyaláson, zárt írásbeli ajánlatok útján, 1917. évi október hó 1-től kezdődőleg 2 (kettő) egymásután következő évre haszonbérbe fog adatni.

Az ajánlatok legkésőbb 1917. évi április hó 11-én déli 12 óráig nyújtandók be a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóságnál.

Árverési és haszonbér szerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a m. kir. erdőigazgatóságnál díjmentesen szerezhetők be.

Budapest, 1917. márczius hóban.

(6.) *M. kir. Földművelésügyi Miniszter.*

**Mindennemű** (2.III.2.)

**erdészeti magvakat és facsemetéket**

ajánl szavatolt elsőrendű minőségben

**FARAGÓ BÉLA** cs. és kir. udvari szállító magyar magpergetőgyára

Erdészeti csemetetelepek \* ZALAEGERSZEG.

Árjegyzéket, részletes árajánlatot szívesen küldök!